

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYIFELSÉG
ENGEDELMÉVEL,

Nro. 18.

Költ Bétsbenn, Kis-Áfziz. Havának (Augustusnak)
29-dik napján 1800-dik Elztendőben,

Béts:

A' Magyar Hírmondónak Írója, Kerekes
Sámuel, nints többé! — — Kevés ideig
tartott betegsége után; e' folyó Hónaphnak 27-
dik napján viradóra; a' halál meg-fosztotta mun-
kás életétől; minekutánna közel tizenkét elzten-
deig a' Hadi-Történeteknek; és a' Ma-
gyar Hírmondónak írásában, nagyobb ré-
szént maga fáradozott volna, főképpen 1794.
és 1798 elztendők között. Minémü hazafiúi in-

S

dúlattal igyekezett a' Nemzet' javára 's ditsősségére intézett szent szándéknak előmozdításában; eleget szólnak Írásai, 's az azokkal járt, és járó hazafiúi áldozatok: de szóll mindenek felett Görög kedves Barátja; a' kit holtig való gyászba borított el felejthetetlen Kerekessel. Ketten ugyan, de mindenkor egy lélekkel dolgoztak ők már 12 évtendőktől fogva édes Hazájoknak szentelt igyekezetekben. A' nagy hazafiúi tüzzel tett fáradozások annak egészségét talám örökre meg-vesztegették, ezt pedig 40 évtendő korában már koporsóba tették. Józan 's takarékos élete mellett is alig tudott valamitskét hagyni halála után, azzal is tanító példa kívánván lenni, mitsoda lélekkel szolgált kedves Hazájának.

Nints hát többé a' Kerekes Sámuel!

Egész Hallotti Orátziót mondott el ez előbbi bús leírás, ily kevés szóval, úgy hogy, nem volna tsuda ha annak ki mondásával örökre elhallgatott, 's meg-némult volna a' méltó bánatban merült Hírmondó.

Mert ő adta úgy szólván, (mint az előbbi ki-fejezésekből látjuk) nagyobb részént a' Hírmondónak az életet, ő apolgatta és nevelte fel ennyire, még pedig oly nagy buzgósággal dajkálkodván körülötte, hogy talám nem tévesztyük el a' dolgot, ha azt mondjuk: hogy az E' körül végbe vitt sok szíves fáradozásoknak; éjjeli nappali nyughatatlankodásoknak; 's az ily Munkákkal egybe köttetni szokott sok

kedvetlenségeknek lett egy részről, e' szorgalmas Munkás, áldozatja.

Mit tégyen minden héten kétszer, még pedig nagy sietséggel (a' mit t. i. az ily Munka kíván) az Erdemes Közönség elébe ki dolgozott Munkát botsátani; 's mennyi fáradságba kerüljön olyan Documentumok után írni most, hogy idővel azokra, mint egy igazság kútfejére úgy mehessenek a' História Írók, bizonyosáért; mit tégyen mondom, nem csak mára, hanem sok elzrtendők számára előre írni: azt csak a' dolgoknak esmerői, 's a' Munkák igaz érdemének értelmesebb meg fontolói tudják meg ítélni.

En azért az ő ezen Munka mellett gyűjtött érdeméről többet nem is szóllok, ne hogy, csak felebe harmadába tévén vonásimat, a' valóságos képe helyet a' dolognak, valami formátlan tettet ábrázoljon hibásonn tett rajzoláson. Tsak az ő ékesen szóllott nyelve, 's az ő szzeretetet buzgótt pennája volna annak előadására elegendő, mint a' kiről minden meg vallhattya, hogy midőn valami nemes Tettet kellett elő adni: a' szzeretet, 's a' buzgóság csak nem el ragadták pennáját, alig találván elegendő szókat az igaz érdemnek illendően való ki fejezésére.

E' mellett, hogy Anyai kedves nyelvének virágzására, annál többet vihessen végbe: az itt lévő Fels. Theréziánumban tanuló Nemes Ifjaknak is a' Magyar Literáturában Profeszszorjokká választatódván, olly híven, olly buzgóan kívánt ezen kötelességének is meg felelni, mintha ugyan ezen kívül egyéb dolgai nem is

lettek volna, úgy hogy ezen tekintetben is, Hazáján kívül dífzére élt kedves Hazájának.

Tsuda e' hát, ha itt Bétsben minden igaz Magyar, méltó megilletődéssel értette ezen munkás Hazáfinak reménytelen halálát, siratván, benne el vesztett leg egyenesebb szívű Barátját.

írta a' boldogúlt Urat hamvaiban is szívesen tisztelő egy hív Barátja.

Az alább következett verseket pediglen Kerekes Sámuelnek, mint el felejtethetlen Barátjának sírhalmára, írta hamarjában

Sándorfi József,
Bétsben, Orvos-Doktor.

Nyugtasd meg áldott föld e' hív Munkás' testét,
Kinek a' sok dolog okozta el estét.

Ki, mint nem leg kisebb özlop, hogy ki düle
A' Magyar Minei'va háza meg rendüle.

Mert bár egyről egygyig mindent fel keresünk:

Párod alig leljük kedves Kerekesünk
Kivált a' Hírmondó ugyan maradt árván:

E' munkás hív Társát koporsóba zárván.

Mely kárt hogy jó móddal helyre tudjon hozni,
Sokad magával kell Munkádonn osztozni.

Majd most esméri meg érdemid a' Hara,

Ki ha eddig méltánn meg nem jutalmazta:

Érzékeny Fijai majd most fel ébrednek,

'S Éneket mondanak sok szép érdemédnek.

'S úgy is senki meg nem jutalmaztathatta

Sok Tettidet, óh sok Munkák áldozattya!

'S bár minden Hazafi egy özlopot emel:

Kerekes annál is még többet érdemel.

A' F. Császár és Császárné tegnapelőtt mentek ki a' Baadeni ferdőbe, a' hová a' Fels. Nápolyi Királyné is ki megy a' jövő héten. Náderispályné Ő Cs. Hertzegsége terhes lévén, továbbra is a' Schönbrunni nyári lakó-helyben fog múlatni Náderispány Ő Fő-Hertzegségével.

Buonaparte' Adjutánsa, Duroc, nem érkezett volt Bétsbe, mint hibásan vala a' minap említve, hanem Aug. 4-dik napjától fogva Alt-Öttingenben, Kray Generálisunk fő-quartélyában, az Aufztriai Birtokok' szélein múlatott egész Aug. 15-dikén, a' midőn Bétsből választévén, azzal vizslya tért Pári'sba.

A' Himlőben ezen a' nyáron olly sűrűen halltak és hallnak a' gyermekek, 's még a' felnevekedettek is; hogy a' gondos Orvosok számbavevések szerént az idén, ezernél többet el fog Bétsben, a' himlő ragadni; mivel egy még rothasztó hideglelés neve alatt esmeretes nyavalya van többnyire hozzája ragadva.

Hadi és Fegyvernyugvási Környű-állások.

(Külföldi Újságok szerént)

1. Német Birodalmiak.

Norinbergának Kostenhol nevű külső Városába egy Marchand nevű Frantzia Kurír érkezett e' folyó Augustus 16-dikán ollyan jelentéssel, hogy a' Frankóniai Kerület fizessen hat millió Livrákból álló hadi adót a' Frantzia seregeknek, a' mely azonnal egy rendkívül való tanácskozással szel

gáltatott ezen Kerület igazgatóinak alkalmatosságot.

Hogy az e' féle hadiadóknak az idegen nemzetekre való vetése az ellenségeskedéseknek egy nyilvánosságos módja legyen, kételkedésen kívül való dolog; melyhez képest méltán kérdésbe hozódhatik itt az, hogy nem a' Nemzetek közönséges bé vett Törvényeik ellen való tselekedet e' az, hogy a' háborút folytató Hatalmasságok hadiadót vessenek fegyvernynyugvásnak ideje alatt azokra a' Tartományokra, a' mellyekbe az ő Táboraik fekszenek? Az ugyan csak ezen Frankóniai kerületben lévő Brombachi Klastromra, különösen hatvan két ezer Livra hadi adó vettetett.

Frankfurt Várossának a' tudva lévő terhek-től való meg menekedéséről még semmi bizonyost nem olvashatni. A' Párisba küldetett Követek ugyan már onnét vizsza érkeztenek, de mitsoda valafizszal, azt nem lehet tudni. Generál Augerau egy rendelést tétetett ugyan közönségessé, a' mely által minden Kereskedőket bizonyossá tétzen, hogy a' közelebbi Frankfurti vásár alkalmatosságával leg-kisobb kárvallástól, és egyéb alkalmatlanságtól ne tartssanak, mivelhogy a' Frantzia seregeknek az ő szabados keresztül való botsáttatásokra szoross parantsolatok adattattak: hanem azonközben a' Frantzia Katonaság száma Frankfurthba még is nem kisebbül semmit is. Gen. Sonham az alatta lévő seregnek nagy részével el utazott onnét, és Offenbachba tette által a' maga hadi szállását: de csak hamar az után más 3 ezer Frantzia Katonák szállottak bé helyébe Frankfurt.

ha, 's maga a' Fő Vezér Augerau Generál is ide rendelte a' maga fő hadi szállását.

A' Vürtembergi Hertzeg Tartományába 32 ezer emberekből álló gyalogságot, 9 ezerből álló lovasságot, és 3 fő Ispotályokat szállítottanak már bé a' Frantziák.

2. Olasz Országok.

Rómából. Gomez Labrador Péter Spanyol Udvar' Követje Ő Sz. 7-dik Piusnál, ide fzerentsésen el érkezett, és a' Spanyol Követi Palotába bé-szállott, katonai muzsika, és számos népnek kísérése és éljen kiáltása közt.

Mediolánium (Majland) Aug. 6-dikán; — „Cs. K. Generális Melas, és Massena Frantzia Fő Vezér új Egygyezésre léptek. Az Egygyezés 8 tikkelyekből áll, mellyek alá Júliusnak 31-dik napján írták neveket Verónában, az arra ki rendelt Cs. Kir. és Frantzia Stabális Tisztek. Ezen alkunak ereje fzerént az Olasz Ország Cs. K. Fő Armádia között, mellynek gyalog Regimentjei Veróna 's Mantua között táboroznak, a' lovaság pedig falukban fekszik, az után Ancona Várában, 's Romagna Tartományának némelly helységekben; nem különben Toskában fekvő Cs. K. Seregek között szabad lefesz ezután a' levelezés Kurírok által, kiknek Bonónia Várossán kellett által menni, melly Várost, 's annak vidékeit tíz 's több ezer Frantziáság foglalja. Sőt tsapatonként is mehetnek Cs. K. Katonák Bonónián keresztül, ha t. i. Passusok lézen Melas Fő

Vezérünktől, melyet a' Kuríroknak is elő kell mutatni."

3. Frantzia Országaiak.

Hogy a' Pári'sban lévő békességes Követnek, a' Frantzia Országoló-székkal való alkudozásai, azonközben valamely nehézségekre táltának, 's ezekre nézve félben is szakasztattak volna; ezen eleinteni híreknek ellene mondottanak már azok a' Pári'si Levelek, a' mellyek legelőbb ki-hirdették vólt.

Pári's. A' dolgok' újj rendbe-szedésinek sok-féle történeti között egyátallyában nagy figyelemességet érdemel az újj Nemzeti Synodus, erre már, még ezen folyó esztendő' Mártz. 2 dik napján költ egy tulajdon Circuláréban meg-hívat-tak a' Hivatalosok 1801-ben esendő áldozó-tső-törtökre határozván az egybe-gyűlést. Tudva van, hogy még 1797-ben vólt már egy Nemzeti Concilium, hanem a' melyet a' Direktórium' fenyegetései el halgattattak, és mind ez ideig is az a' Concilium a' maga végzéseit közönségessé nem tette. Most egyszerre elő áll 4 Püspök, kik mint Plenipotentiáriussai azon első Conciliumnak, ebben az újj egybe-hívó Levélben igaz lélekkel számot adnak részfzerént arról, mi ment legyen eddig végbe a' Frantziai Orzági Ekklesiáknak újjonnan lehető egybe-olvasztására, részfzerént arról tesznek tudósítást, hogy ezen most egybe-gyűleendő Nemzeti Conciliumra nézve mitsoda készületeket keuessék tenni, 's ott mit meg-határozni.

Különös hogy ezen hívogató Levélnek Írói, még a' külföldi Papokról is szólnak, kik is ezen közelgető Synoduskor, a' Fr. Papsággal magokat egygyesíteni fogják. Emlékezet vagyon téve Gregoire Püspöknek egy, a' Spanyol Országai Érsekhez bocsátott Pásztori Leveléről, úgy hogy alig lehet rajta kételkedni, hogy ott a' Spanyol Papokra legyen czélozás. Atallyában Gregoir Püspök, kit minden nagy Republikánusnak esmér, ezen fel vett nagy czélnak a' feje. Ő tulajdon költségén most tavaszszal bé-járta tsak nem egész Fr. Országot, és mindeneket, tanátsa, segedelme, nógatása által buzdított. Minthogy ezt a' nagy munkát ő mozgatja: bizonyos hogy a' Protestantismushoz való közelités felett tett némelly ki-fejezéseket nem lehet tsak tsupa hangnak tartani.

4. Helvétziaiak.

Az innét jövő Levelek így írnak: Nékünk ismét új Revolútziónk leve. E' fog e' az utolsó lenni, a' jövőendő napok mutatják meg. A' Helvétziai Országok-izék eddig 5 Direktorokból, és két Törvényhozó Tanátsokból állott, mellyek közzül a' Nagy Tanátsnak 176, e' Kitsiny Tanátsnak pedig 88 Tagjai voltak.

5. Nagy Britanniaiak.

Az Amerikai Respublikának az Európai Hatalmasságokkal való mostani relátziójáról, azt írják a' Londoni közönséges Levelek, hogy a' Congress' Elölülője Adams, a' ki még tsak a' múlt esztendő' elein is igen heves ellensége volt

a' Frantziáknak, a' maga tulajdon Fia által, ki is a' Berlini Udvarnál Ámerikánus Ágens vólt, mostan egyszerre egészen más gondolatokra vették erántok. Ez az Ifjú Adams, szoross esméretségre lépett Berlinben az akkori Berlini Frantzia Követtel Sieyessel, és haza menetelekor holmi izeneteket is vitt ettől az Attyának. A' Frantzia Respublikához való ellenséges indulatjának megváltoztatását, leg előbb is azzal nyilatkoztatta ki az Ámerikai Congress, hogy a' maga Murray nevű Hágai Követjét, a' Békességnek helyre való állítására Pári'sba rendelte, a' melyre a' 18-dik Brumairi változásokat, úgymint a' Consuláris országlás formájának bé következését, igen alkalmas idő pontnak lenni szemlélte.

A' Londoni, úgy nevezett fzena Piatzon lévő Theátromban sok nézője vagyon mostanában egy O bi nevű Komédiának, melyre e' következő igaz történet szolgáltatott alkalmatosságot. Ez előtt 20 esztendővel élt Jamajkában (a' melly egy a' napnyúgotti Szigetek közzül) egy híres Haramia, kitől az egész Sziget rettegett. Azt hitték a' fekete Lakosok felőle, hogy másokat babonája által meg betegíthet, és a' házasok közt is rossz életet tsinálhat. Az ő babonája állott egy nagy ketske tülökből, mellyben kenőts formára öszve kevert, egy sírből való földet, hamút, fekete matska hájjat, és ember zsirt; ezen kívül rakott még belé egy matska lábat, egy meg száradt varas békát, egy sertésfarkat, és egy darab gyenge ketske Pergamentet, a' mellyre vérrel némelly betűk vóltak írva. Lakása vólt neki a' meredek

hegyek oldalán a' leg sűrűbb Erdőkben, onnét járt le rabolni, két Puskát és egy éles pallost hordozott, 's ezekkel egyfzer is másfzor is, a' kergetői közzül igen sokakat le öldösött. Az Afzfonyokat nem bántotta, senkivel társaságban nem vólt, és tsupán tsak magára élt. Egyfzer egy küfzködésben mikor tsak ugyan meg szabadúlt egy Reedern nevű Néger két újját neki le tsapta, a' honnét ötet három újjú Jankónak nevezték. Illy kártékony embernek a' fejére a' fő igazgató 300 font sterlinget tett, ha pedig szolga ölné meg, szabadságot nyerne. Ezen ajánlásra tsak ugyan a' fennnt nevezett Reedern egy Sam nevű Pajtássával és egy ifjúval el szánták erre a' próba tételre magokat, és mind addig nyomozták Jankót, míg végre egy barlang előtt a' mint éppen valami enni valót piritott, meg kapták. Meg fzeppent mind a' két fél, mikor egymást meg látták, és Jankó eszibe jutván neki egy jövendőlés, hogy ő fejér embernek a' keze által veszne el, a' bátorságban meg tsökkent, a' Puskáit el vetette, és a' Pallossával egygyütt a' barlangon túl lévő 30 lépésnyi mélységű meredek völgybe magát le vetette. Reedern reá akart löni, de a' puskája el nem sült, Sam pedig tsak a' lapotzkóját találta, az Ifjú is reá lött, és a' dereka tájján meg sebesítette. Reedern hasonlóképpen a' Pallossával utánna ugrott. Míg Sam más úton, le került már a' két bajnokok fegyver nélkül küfzködve, ismét újjabb méllységbe le hömpölyödtek. Sam oda is utánnok sietvén, a' Pallossát a' sűrűben el ejtette. Jankónak két sebjeiből a' vére omolván, nagyon el gyengült

ugyan, még is szinte meg folytotta volna már Reedernt, ha Sam hamarjában egy darab kövel el nem szédítette volna. Ezen ütés után, a' mint tovább is agyba föbe verték, akkor verekedett hozzájuk az Ifjú társok, kinek Pallosával a' Jankó fejét, és három újjú kezét le vágván, ezeket bizonyosságú haza vitték. Az egész Vídék szarvakkal és tsigákkal kürtölt a' Jankó halálán való örömében, a' győzedelmesek pedig, siettek az ígért jutalomért.

Magyar Ország.

A' Szarvasi Gazdaságot Tanító K. Oskolában, mellyről már sok izben emlékeztünk, ezen folyó 1800-dik Elztendőben Aprilis 7-dikétől Június 30-dikáig, e' következő volt hetenként a' Tanítás rende:

- 1.) Annak átallyában való végig nézése, mit kellessék tavaszszal tsinálni.
- 2.) Hogy kellessék némelly, mind hazai, mind külföldi veteményekkel bálni?
- 3.) Kertekkel, nevezetesen a' nevendék Gyümöltsfákkal való bánás.
- 4.) A' selyemmel való bánás,
- 5.) Fundamentoma a' házi, Városi és mezei Gazdaságnak 's barommal való bánásnak.
- 6.) A' Méhészség Christ út mutatása szerént.
- 7.) Egy faluban minémü Rendtartásra kell vigyázni, magokra az emberekre, a' barmokra, házakra, majorokra, kertekre nézve mitsoda időben mit kellessék, tselekedni vagy eltávoztatni.

- 8.) Ha a' Gazdaság Javára a' Vármegyékben Társaságotskák állanak fel, mihez kellene nékiek magokat tartani, mi hasznot tehetnének, mitsoda költséggel segíthetnének magokon: hogy adhatnának ízámot a' Hazának arról a' mit tsináltak.
- 9.) Hogy lehetne eleit venni hogy se' a' Városon, se a' falukon, koldusok ne legyenek.
- 10.) Mindenféle Gazdaságbéli számadás és számvetés módja.
11. és 12.) Az előbbeni Punktumokra tekintettek vizsza, és némelly magokat gyakorlóknak munkáit vi'sgálgatták.

Első Júliustól utolsó Septemberig hasonlóképpen hetenként.

- 1.) Mit kíván nyárban a' Gazdaság, mit kell vagy tselekedni, vagy távoztatni.
- 2.) Az Ákház fáknak tenyésztetése.
- 3.) Hogy lehessen Hazánkban a' Gazdaságot olly jó lábra tenni, mint van Angliában.
- 4.) Ha valaki épített mire vigyázzon; Kömives-sel, Áttsal, Áfztalossal, Lakatossal hogy alkudjon.
- 5.) Búzá, Ro'st, lóherét, hová; és hogy lehet ízántás nélkül is haszonnal vetni.
- 6.) Mennyit kellések hajtani a' Régi Gazdák szókására, és némelly Példa-beszédjeire.
- 7.) Mitsoda intézeteket lehetne Hazánkban tenni, mellyeknek minden rendű Gazda hasznát venné.
- 8.) A' Gazdaságbéli újj Találmányok tanítása folytattatik.

- 9.) A' kézi munkán kívül más hasznát vehetné a' Haza a' mezei embereknek.
- 10.) Mennyivel jobb a' mostani Gazdaság és erről való számvetés, a' réginél.
- 11.) Mit lehet várni ezen szarvasi Oskolától ha ez segítődik, és hol lefűz kéntelen meg-állani, ha nem segítődik.
12. és 13. Examenek és munkák vi'sgálásai tartanak.

Ha a' magokat gyakorlók száma sok újjakkal talál nevedezni, a' Director Úr ezeknek kedvéért, nem tsak az elébbi fertály Esztendőről, hanem tavalyról is a' mennyire lehet, a' matériákat tanítani, újra elől kezdi.

Professor Josephi Úr, a' nyáron is a' nevelés módjáról való tanítást, nevezetesen ennek azt a' Részt, hogy kell erős és egészséges embert nevelni, folytatja, meg mutatja elébb melly káros volt eddig az olyan embereket, a' kik tsak ugyan az Eke-szarva mellett vénültek meg, Cellariussal és Colloquiummal gyötreni. Azután arról tanít miként kellessék az Ifjakat, a' helyett, hogy eddig Pontust és Kappadótziát tanúltak, a' magok tulajdon Hazájokkal, és határjokkal meg-esmerkedtetni, hogy kellessék belőlök jó és rövid úton módon, jó Keresztyént, jó hazafit, jó Polgárt, jó Gazdát, és betsületes embert 's a' t. formálni. Példákkal is örömet kívánna e' végre élni, de egy kisebb Classis nem léte miatt ebben szükséges módja nintsen. Ha újj Tanítványi szaporodnak, ezeknek kedvéért, azt a' mit tavaly a' Majoroskodásról tanított, újra kezdi.

Somogy - Vármegyéből Istvándiból Aug.
 16-dikán: — „A' mi erdőkkel telyes Vármegyénkben már olly vakmerőségre is vetemednek az igen el szaporodott tsavargó rolsz emberek, hogy szinte lakó-helyünkben se' lehetünk miattok bátorságban. Eppen ezen múlt éjtszaka a' Posta-ház' szomszédjába, midőn az udvaron illyenféle két gaz emberek vevődtek volna észre, meg-szóllítja őket a' Gazda, hogy mitso-da emberek légyenek 's mit akarnak? melyre a' válasz a' nevezett Ház' Gazdájára erányzott egy lövés lett; de a' melly el hibázódván, bal-tával ugrik a' Csavargó, a' házába bé ugrani akaró Parasztra, 's hátúlról úgy vágja föbe; hogy fél holtan 's a' vértől szörnyen el borítatva terült a' földre, melynél fogvást szava is el állván, igen kevés reménység van életéhez.“

N. Békés Vármegyében fekvő Szarvas nevezetű Mező-Városban esni szokott közönséges Vásárok, némünémű változást szenvednek. Az első ugyan esik most is, mint az előtt Böjt elő Havának 24-dik napján (Sz. Mátyás napján); de a' második, mely eddig Kis-Aszfzony havában Sz. Bertalan napján tartatott, ezután Sz. Ivány havában Keresztelő Sz. János napján fog tartatni. És a' harmadik, melly eddig Karátson havában Sz. Arnold napján tartatott, ugyan tsak Kará-

tson hava 21-dik napján Sz. Tamás napján fog tartatni.

* * *

Kerekes Sámuel' beteges állapotja nyavallyájának hirtelen növä veszedelmei, a' körülötte tett éjjeli nappali fáradozások, halála's el temettetése, bús Társát, és jó Barátjait annyira el fogták a' napokban, hogy azért ment a' közelebb múlt Pénteken is tsak fél árkus Újság, és ha még több fogatkozások is eshetek: ezen szomorú történet következései voltak azok. De fogadjuk, hogy már ezentúl semmi-ben sem léfzen hátra-maradások érdemes Előfizetőinknek.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~